

Interviu - Ovidiu Hurduzeu crede că ascetismul ortodox este un antidot împotriva consumismului american: „România să înceteze să mai aplice modele din import!”

Românii au din ce în ce mai multe soluții ca să privească realitatea lumii internaționale. Află astfel că și în locuri mitizate, precum SUA, oamenii caută disperați o realitate mai bună. Ovidiu Hurduzeu, scriitor și critic social român, ne propune câteva secvențe americane, bune să ne întărească sufletul și credința.

Ovidiu Hurduzeu, scurtă biografie: Ovidiu Hurduzeu, născut la București în anul 1957, este un scriitor și critic social român, stabilit în California din anul 1990, doctor în literatura franceză și științe umaniste al Universității Stanford, SUA. Este autorul unui volum de proză scurtă, al unui roman, al unui studiu asupra cazului Unabomber și a două cărți de eseistică: "Sclavii fericiți" și "A Treia Forță. România profundă" (împreună cu Mircea Platon). Îngrijește împreună cu economistul catolic american, John Medaille, o antologie de texte despre distributism și noua economie civică, sub titlul "Economia libertății: Renașterea României profunde".

- Domnule Ovidiu Hurduzeu, știu că trăiți în SUA de ani buni. Cum îi văd americanii pe români, pe diferite nivele, de la nivelul omului politic până la cel al omului de cultură?

- Pentru americanul de rând, care nu poate localiza nici New Yorkul pe hartă, România nu există sau a aflat de ea din întâmplare, din surse aleatorii. Cât știm noi despre insulele Sao Tome și Principe, atâta știu și acești americani despre România. La nivel de stat, relațiile par excelente. În mass-media americană avem o imagine "călduță" spre negativă. Suntem mereu prezentați în negru-cenușiu, ceea ce ridică unele întrebări asupra gradului de informare și de obiectivitate a persoanelor care prezintă informații despre România. În mediile universitare și în cele profesionale avem o imagine foarte bună. Studenții români care studiază în SUA sunt peste media colegilor lor americani, iar profesioniștii din diferite domenii sunt aproape unanim apreciați. Dar nu ne impunem numai prin competență, ci mai ales prin competența asociată unor trăsături umane deosebite, între care inteligența, omenia, cumpătarea și hărnicia sunt doar câteva. Sistemul economic și cultural din România, pentru a-și justifica falimentul, a indus în mintea cetățenilor ideea unui caracter românesc congenital pervertit: nu mai este nimic de făcut întrucât așa suntem noi rămași de la Dumnezeu, să fim neputincioși și hoți. Nimic nu poate fi mai fals. Este o adevărată ideologie satanică strecurată în suflete cu scopul de a descuraja poporul român și a-l menține într-o stare de sclavie.

Plecarea definitivă a tinerilor din România este o tragedie națională

- S-a vorbit foarte mult de o anume atmosferă din interiorul diasporei românești. Lucruri nu tocmai bune. Care este acum atmosfera în comunitatea românilor care trăiesc în SUA? Care este orizontul așteptării acestor români în legătură cu evoluția României în spațiul UE?

- Și aici se exagerează dezbinarea și se trec sub tăcere lucrurile bune care se fac în baza comuniunii spirituale a românilor. Pe noi ne unește Duhul, și nu un spirit legalist sau colectivist, suntem o simfonie pluripersonală, nu un mușuroi de furnici, creștem într-o Biserică, și nu într-o pură ordine juridică sau economică. La noi solidaritatea are la bază principiul vecinătății. În diasporă, trăim în familia extinsă, cu prietenii, cu neamurile, cu enoriașii de la biserică, iar aceasta poate crea impresia de "izolare". La nevoie, "vecinătățile" se unesc, dar trebuie să existe o nevoie adevărată. Majoritatea românilor din diasporă vor

binele României - din moment ce noi, cei din SUA, nu ne lovim zi de zi de prezența UE, nu trăim din finanțările Uniunii, nu trebuie să luptăm cu legislația ei stufoasă, suntem într-un fel detașați de evoluția României în spațiul UE. Rămânem însă profund îngrijorați de evoluția României în propriul ei spațiu, în propria ei casă și ogradă.

- Ce valori culturale sau de altă natură, de marcă românească, circulă în sistemul atât de vast al civilizației nord-americane?

- Tot ce are mai bun poporul român ajunge mai greu sau mai ușor și în SUA. Faptul că aceste valori nu reușesc întotdeauna să se impună este o altă problemă, care ține de modul lor de difuzare, de obstacolele pe care le întâmpină în a fi larg cunoscute, și nu de calitatea lor intrinsecă.

- Mulți tineri români, majoritatea bine școliți, se îndreaptă tot mai mult spre SUA. Cum se integrează și, mai ales, cum se raportează ei în continuare la țara natală?

Plecarea definitivă a tinerilor din România este o tragedie națională. O și mai mare tragedie este lipsa unui program coerent și realist de repatriere. Fiecare tânăr are modul lui de raportare la România, în general tinerii români imigranți sunt prea preocupați să-și facă un rost în SUA ca să se mai gândească la soarta României. Ca orice imigrant, sunt mânați de imbolduri nostalgice să "ajute țara", mai organizează câte un club românesc pe la universitățile americane unde studiază și... cam atât...

Ortodoxia cunoaște o răspândire mare în SUA

- Există o opinie, conform căreia modelul american de viață, în general, ar fi lipsit cumva de ancore spirituale. Care este locul Ortodoxiei, cu valorile ei, cu mentalitățile ei, în ansamblul lumii americane contemporane?

- Spre deosebire de România, unde se încearcă șubrezirea Ortodoxiei chiar din interiorul ei, în SUA, Ortodoxia cunoaște o vigoare și o răspândire extraordinară. Nu mai este un secret pentru nimeni că SUA trec printr-o profundă criză culturală. Într-adevăr, civilizația americană și-a pierdut ancora spirituală. Religia principală a SUA, protestantismul, s-a transformat drastic în ultimii 30-40 de ani. Dintr-o religie bibliocentrică ce pune accentul pe sacrificiul de sine și dreptate în numele lui Dumnezeu, a devenit în mare parte ceea ce se numește the prosperity Gospel: "Ascultă poruncile lui Dumnezeu și El te va îmbogăți". Vechii predicatori ca Billy Graham au fost înlocuiți de tipi precum Joel Osteen, care a cumpărat un stadion de 64.000 de locuri și l-a transformat în biserică, o biserică unde aproape că nu mai este pomenită Biblia. Popularitatea de care se bucură cărți ca "Rugăciunea lui Jabez" este un exemplu grăitor despre starea de cădere spirituală prin care trece America. În acest context, din ce în ce mai mulți protestanți americani se convertesc la Ortodoxie. Unii regăsesc credința cea adevărată după ce au cunoscut modernismul și corupția anglicanismului, sărăcia spirituală a protestantismului american și scandalurile care zguduie periodic catolicismul. Vreau să subliniez că majoritatea celor care se convertesc adoptă Ortodoxia cu trup și suflet, iubesc tradiția ei monastică și nu doresc în nici un fel ca Ortodoxia să se schimbe. Regăsesc acea ancoră spirituală pierdută. Ascetismul Ortodox este un antidot împotriva consumismului american, oferă o atracție enormă pentru americani întrucât este un ascetism ce pune în valoare frumusețea lumii. Doar în Ortodoxie frumusețea și ascetismul nu sunt în contradicție, ci se susțin unul pe altul într-o viziune iconică asupra lumii. După ce-au rătăcit prin alte credințe, acești americani redescoperă cu multă mulțumire o biserică condusă nu de o carte (Biblia) sau de o persoană umană (Papa), ci de însuși Iisus Hristos. Am întâlnit mulți dintre acești ortodocși. Fericirea de pe fețele fraților mei americani, rugăciunile lor de recunoștință - recunoștința de a fi reintrat în Duhul dreptei credințe în Iisus Hristos, hotărârea lor fermă de a nu schimba nimic din dogma și învățătura transmise de tradițiile Ortodoxiei m-au ajutat să mă întăresc în propria mea credință.

Prăbușirea unui mod de viață rezultat în urma a două revoluții

- În România, toată lumea acum pare a fi preocupată de criza economică. Mulți văd primele cauze ale declanșării acestui fenomen complex în slăbiciunile economiei de tip american. Adică o economie excesiv speculativă sau, în termeni de bun-simț creștin, o economie bazată pe lăcomia excesivă a capitalului multinațional. Care sunt opiniile dvs. cu privire la acest fenomen?

- Criza mondială actuală este una de sistem. Asistăm la prăbușirea unui mod de viață și producție rezultat în urma a două revoluții. Pe de-o parte, revoluția culturală a "noii stângi", începută în anii 1960, care a produs un relativism generalizat, o societate fragmentată și distrugerea valorilor tradiționale - deci, un libertarianism cultural -, iar pe de altă parte, un libertarianism economic susținut de dreapta neoliberală, declanșat prin decizia politică a Administrației Reagan, urmată la scurt timp de conducerea altor mari economii dezvoltate, de a relaxa legile antimonopol. Odată ce mecanismul "dereglementărilor" s-a pus în mișcare, el nu a mai putut fi oprit. Dreapta neoconilor (neoconservatorii) nu a făcut decât să continue în plan economic excesele din plan cultural ale stângii. Potrivit actualului "rege-filosof" al conservatorilor britanici, Phillip Blond, libertarianismul cultural și cel economic au avut o agendă comună, ambele susținând o ideologie liberală denaturată. Și nu numai o ideologie denaturată, cât mai ales o antropologie anticreștină. În locul persoanei, în sens creștin, care există numai în comuniune cu celelalte persoane, unice, libere și responsabile, neoliberalismul a pus individul monadic condus doar de propriul interes egoist. Țările occidentale dezvoltate nu au luat în considerare sfatul înțelept al Papei Ioan Paul al II-lea, care le-a avertizat imediat după căderea Zidului Berlinului, în enciclica Centesimus Annus: "Țările occidentale, la rândul lor, riscă să vadă în această prăbușire a comunismului o victorie unilaterală a propriului lor sistem, ceea ce le-ar împiedica să opereze modificări necesare în acel sistem".

"Omul nou" european va da greș

- Poate România, după 20 de ani de căutări și ajustări - mai ales la modele europene, să-și găsească o identitate care să-i asigure un echilibru economic, social și cultural într-un sistem mai larg, cum este cel al UE?

- UE nu poate oferi un model unic de dezvoltare într-o Europă a națiunilor, unite într-o comunitate de destin. Toate încercările de amalgamare și priticire a valorilor și populațiilor de pe bătrânul continent pentru a obține un "om nou" european, pe modelul lui homo sovieticus, vor da greș. Vor destabiliza și mai mult echilibrele economice, sociale și culturale, deja fragilizate de criza economică, declinul demografic și imigrările masive din afara Europei. România să înceteze să mai aplice modele din import, venite la pachet, și să treacă de îndată la elaborarea de practici economice și sociale "made in Romania", spre binele comun al românilor și, deopotrivă, al partenerilor noștri europeni.

- Am putea vorbi de un model românesc pe care să-l clădim, ușor-ușor, și-n plan economico-social în următorii ani pe drumul așezării României în sistemul european? Un model care să semene întrucâtva cu cel al unor țări precum Spania, Italia și, de ce nu, Polonia?

- Noi nu avem de ce și nici nu am putea să aplicăm ad-litteram un model provenit din alte țări. Trebuie să restaurăm, să aducem la zi propriile noastre modele economice pe care le-am șters din memoria colectivă și în bună parte și din arhive. În cercurile conservatoare tradiționale din Anglia și din SUA - mă gândesc în primul rând la gânditori și economiști catolici precum Stefano Zamagni, John Médaille, Thomas Storck, sau la anglicanul Phillip Blond - este redescoperit cu admirație modelul distributist din România lui Ion Mihalache. În anii 1920 marele gânditor englez G.K. Chesterton prezenta modelul românesc drept un exemplu demn de urmat pentru întreaga Europă. Până la expoziția dedicată istoriei cooperăției

din România, organizată de istoricul Emilia Corbu la Slobozia (expoziția este încă deschisă publicului), nu se știa mai nimic de dimensiunile și complexitatea sistemului economic distributist care a funcționat în România dinaintea de comunism. Țara noastră a fost pusă pe butuci fiindcă a urmat modele străine de firea românului, de rostul creștin al vieții sale, modele prea puțin adaptabile realităților social-economice de pe aceste meleaguri. Cum modelele importate s-au prăbușit - chiar presedintele țării a recunoscut-o în discursul recent de la Tușnad -, în zadar vom încerca să le cârpim cu petice "morale", keynesiene, etatiste etc. Observ că în ultimul timp unii ar vrea să vopsească gardul economiei în culorile "creștin democrației". Este o încercare de a "binecuvânta" creștinește corupția, abuzul și cleptocrația de la noi. Sper ca Biserica Ortodoxă să nu se lase amăgită de aceste manevre politicianiste. Mântuitorul a spus: "Nimeni nu pune un petic de postav nou la o haină veche, căci peticul acesta, ca umplutură, trage din haină și se face o ruptură și mai rea".

Un model economic pentru România

- După câte ne-ați spus, lucrați la "un model economic pentru România, model în concordanță cu valorile noastre creștin-ortodoxe". Faceți o descriere succintă, pe înțelesul tuturor, a acestui proiect. Singurul model care este cu adevărat în concordanță cu valorile creștin-ortodoxe este modelul distributist al "economiei civice", bazat pe antropologia creștină a persoanei, pe sustenabilitate, pe subsidiaritate, pe valorile omeniei, dăruirii și iubirii creștine. Prin ce este el în concordanță cu valorile creștine?

- În primul rând, prin faptul că urmărește respectarea demnității și autonomiei cetățenilor în toate laturile vieții sociale, de la alocația pentru nou-născuți până la asigurarea unui venit drept. Celelalte modele economice promovează pe homo oeconomicus, care nu este o persoană, ci un mijloc, o "resursă umană", exploatat ca marfă sau ca sursă de profit. În al doilea rând, economia civică promovează dezvoltarea durabilă și la scară umană, și nu un progres nesăbuit, de dragul progresului; hiperindividualismul este înlocuit de personalism, în care interesul personal este urmărit cu responsabilitate și armonizat cu cel al comunității. Și, în al treilea rând, economia civică propune răspândirea largă a proprietății productive sub forma unor entități mici și mijlocii care funcționează "în rețea" sau în asociație unele cu altele. Numele de distributism, sub care mai este cunoscut modelul, nu înseamnă "distribuirea bunăstării/bogației" din modelul socialist, ci distribuirea proprietății productive (aici intră și cunoștințele, și creditele ieftine destinate producției). Nu este vorba numai de o schimbare de model economic, ci de o întreagă paradigmă socială și culturală. Modelul nu este "de import", deși a fost teoretizat, la începutul secolului al XX-lea, de gânditorii catolici G.K. Chesterton și Hillaire Belloc. În trecutul nostru, distributismul a stat la baza economiei țărăniștilor lui Ion Mihalache, dar îl regăsim și în modurile populare de guvernare din tradiția zemstovului rusesc, evocate de marele gânditor ortodox Alexandr Soljenițin și funcționează cu succes, azi, în multe locuri de pe glob. Două exemple concludente: cooperativele Mondragón din Țara Bascilor, cu cei 100.000 de proprietari-lucrători și 50 de ani de activitate încununată de succes, și economia civică a Emiliei-Romagna, unde 40% din PIB provine de la firmele care lucrează în sistem partenerial și asociativ. Este o economie a libertății și demnității umane. O economie a dăruirii și frățietății. O propunere ortodoxă de scoatere a României din criză.

- Domnule Ovidiu Hurduzeu, vă mulțumesc foarte mult, dorindu-vă mult succes în continuare!...

Drd. Stelian Gomboș